

Mitä nyt?

Ilmastopolitiikan ratkaisut tehdään kunnissa

Marja Salmela

Yhdyskuntasuunnittelun seuran tavoitteena on kehittää yhdyskuntasuunnittelua. Toiminta voi olla monenlaista, kuten kestävän kehityksen edistäminen siten, että ilmastokriisi saadaan hallintaan, mutta samalla pidetään yhteiskunta rauhallisena ja ihmisten arkielämä sujuvana.

Tiedot ilmastokriisistä nousivat yhteiskunnallisen keskustelun kärkiteemaksi sen jälkeen, kun Kansainvälinen ilmastopaneeli IPCC julkaisi ”1,5 asteen raportin”. Erityisesti Suomella on kiire vähentää päästöjä vuoteen 2030 mennessä. Sitran mukaan jokaisen suomalaisen 10 300 kilon hiilijalanjälki pitäisi rajoittaa 3 000 tonniin.

Seuraan keskustelua toimittajana, joka on perehtynyt yhdyskuntasuunnitteluun ja sen arkisiin ratkaisuihin käytännön tasolla eli kunnissa. Miltei jokaisen tapaamani ihmisen kanssa ilmastokriisi tulee tavalla tai toisella puheeksi.

Monesta kansalaisesta tuntuu siltä, että keskustelu ratkaisusta käydään etupäässä yhteiskunnan ylätasolla. Poliitikot väittelevät kiivaasti esimerkiksi siitä, paljonko Suomen metsiä voidaan hakata sellutehtaiden raaka-aineeksi. Hehtaarien ja puukuutioiden määrä nousee tavalliselle suomalaiselle käsittämättömiin lukemiin.

Myös vuosikymmenen tai vuosikymmeniä eteenpäin ulottuvaa aikaperspektiiviä on monen vaikea hahmottaa. Kiireinen työelämä ja arki kuluttavat voimia. Siksi seuraava loma on usein se sihti, johon jaksaa keskittyä.

Jotta huoli tulevaisuudesta ei muuttuisi masentavaksi, on psykologisesti tärkeää, että ilmastonmuutoksen vastaisia toimia, isoja ja pieniä, ryhdytään tekemään kunnissa, kansalaisten maailmassa. Toivottomuus ei lamaannuta, kun nuoret ja vanhemmat voivat osallistua konkreettisiin toimiin kriisin torjumiseksi.

Osa kunnista on jo monin tavoin ottanut kuntalaiset mukaan ilmastonmuutoksen torjuntaan. Turku on päättänyt pyrkiä hiilineutraaliksi kymmenessä vuodessa. Kaupungin yhdessä Sitran kanssa valmistelema ”Energiakäänne”

merkitsee sitä, että kaupungin konserniyhtiöt ja virkamiehet haastavat kaupunkilaiset, yritykset ja yhteisöt mukaan yhteistyöhön.

Juuri kuntalaisten rooli on ratkaiseva, sillä suurin osa päästöistä syntyy ihmisten arjen valinnoista. Siitä asuminen tuottaa kolmasosan, kuluttaminen toisen kolmanneksen ja loput menevät liikkumisen ja ruoan lukuun.

Turun opiskelija-asuntosäätiö on rivakasti vähentänyt päästöjään asennuttamalla aurinkopaneeleja talojensa katoille. Rakennusvalvonta rohkaisee ja opastaa kiinteistöjen omistajia rakennuslupa-asioissa, kun he haluavat asennuttaa katoilleen paneeleja.

Kaupungin oma vuokrataloyhtiö levittää tietoa pihabileissä ja auttaa valitsemaan energiaa säästävemmän tavan asua. Asukkaat ryhtyivät vesikuurille, jotta lämpimän veden kulutus saataisiin kuriin. Parhaillaan on käynnissä yllämittitystä suitsiva lämpökuuri, jolla huoneistojen lämpötila saataisiin pudotettua +21 asteeseen.

Pohjois-Pohjanmaan rantakunta Ii aloittaa urakan jo lasten kanssa ”50 prosenttia”-ohjelmallaan. Kouluihin on perustettu energiaryhmiä, jotka mittaavat lämpötilaa, veden kulutusta ja valaistuksen viemää energiaa. Oppilaat ovat oppineet sammuttaman valoja ja levittäneet tietoa koteihinsa kulutuksesta. Jos koulu säästää euron, koulu saa palkaksi 50 senttiä, jonka se voi käyttää haluamaansa toimintaan.

Tuulivoimaloistaan tunnettu Ii kaavoittaa jatkuvasti voimaloille lisää paikkoja ja neuvottelee hankkeista yhdessä maanomistajien ja yritysten kanssa. Kaavoista ei ole valitettu yhtään kertaa.

Suuren energiakäänteiden ensimmäisenä tehnyt Lahti lopettaa pian hiilivoimalansa, ja puuhaketta käyttävän Kymijärven kolmosvoimalan koekäyttö alkaa loppuvuodesta. Kaupunki on kehittänyt kiertotaloudelle alustan, johon on jo kiinnittynyt monenlaisia yrityksiä.

Vielä merkittävämpää harppausta kaupunki valmistele Lahden ja Lappeenrannan teknillisen yliopiston kanssa. Ensimmäisenä maailmassa Lahti ottaa käyttöön ensi syyskuussa sovelluksen, joka pystyy laskemaan jokaisen lahtelaisen liikkumisen jalanjäljen ja mahdollistaa henkilökohtaisen päästökaupan.

Yhtä käänteentekeviä ovat Lahti Sinfonian, Lahden kaupunginteatterin ja Pelicans-kiekkojoukkueen tavoitteet vähentää kuuntelijoidensa ja katsojiensa jalanjälkeä luomalla sovelluksia kimpakyydeille, julkisten liikennevälineiden käytölle ja kävelyreittien löytämiseksi.

Lahti on saanut vastikään tunnustusta ympäristöpolitiikastaan. Kaupunki valittiin EU:n Green Capital -kilpailussa vuoden 2021 pääkaupungiksi. Kilpa ratkesi juhannusviikolla Oslossa. Yhdyskuntasuunnittelun seura tekee elokuussa päivän ekskursion Lahteen ja sitä kautta jalkautuu kuntien tulevaisuuteen.